

VUANÕS

Sää'mte'gglää'jj muttáz valmstõõlli taimmká'dd šiottees äigga 1.12.2020-15.5.2021. Taimmká'dd saaggjää'dtee'jen tääimi vuõiggádvuõttministeria kansliajää'dteei Pekka Timonen, da taimmká'ddest liä leammaž sää'mtee'gglä da halltõspeällõõggi ee'ttkeei. Ouddal taimmká'dd šiotteem vuõiggádvuõttministeria sagstõõli sää'mte'gglää'jj 9 § meáldlanji sää'mtii'ggläin.

Sää'mte'gglää'jj muttáz valmstõõli taimmká'dd tuáj vuáđđan liä leammaž vuáđđvuõiggádvuõđ da jee'res vuáđđlää'jj šiotteem õõlgtõõzz, Lää'ddjánnam čõõni meeraikõskksa ooumažvuõiggádvuõttuáppmõõžž, ÕM alggmeerai vuõiggádvuõđi čõõđtõs di jee'res vuõiggádvuõđ da meeraikõskksa vuõiggádvuõđ ooudásviikkmoš di mõõnniäiggsa rá'tkkummuž. ÕM ooumažvuõiggádvuõttkomitea 1.2.2019 õlmstá'ttem rá'tkkummuž sää'mtee'gglä vaal-logstõ'kke priimm'mõõžž kuõskki láittamaa'sšin liä nákam tää'rkes mõõnniäiggsa rá'tkkummuž. Šiotteemtu'mmstõõgg mie'ldd tuájast vää'ldet lokku še parafõsttum Tá'vjavánnmallaš sää'msuáppmõš di jiõččnaž jánnmi alggmeer- da rooddmeerai kuõskki õõlmás-suáppmõõžž (ILO 169 -suáppmõš).

Taimmká'dd tuájjan lij leammaž valmstõõllád taarblaž muttáz Sää'mte'ggläst uvddum lækka. Taimmká'dd tuáj vuáđđan lij mie'rrmeáldlain vue'zzin valddum máaimõs halltõspá'jest taimmjam taimmká'dd u'vddem smiõtlõk (<https://õõlmtõõzz.riikksuávtõs.fi/handle/10024/160993>). Sää'mte'gglää'jj muttmõõžžást ouddvalmstõõli tuájjár'ttel mooštas da ää'sšest vuážžum ciálkálm käunn'je ha'ñkkõõzz seeidast <https://vuõiggádvuõttministeria.fi/ha'ñkkõs?tiõtt=OM002:00/2020>).

Taimmká'dd kuuli 15.2.2021 Tiina Sanila-Aikio di SámiÁrvvut rõ saaggjää'dteei Petra Magga Vars da Klemetti Nákkäljárvi ÕM ooumažvuõiggádvuõttkomitea tu'mmstõõggi diõtt. Taimmká'dd riážzi 15.3.2021 kuullámpoodd, ko'st ku'leš pirrõsministeria, mádd- da meá'cctáállministeria, tuáj- da jie'llemvue'kkministeria, sosiaal- da tiõrvásvuõttministeria di mátt'tõs da kulttuurministeria ee'ttke'e'jid 9 §:st. Láá'ssen taimmká'dd ta'rjii taid vuá'ssbeá'lid vuei'tlvažvuõđ tääimted keerjlaž ciálkálm: Saa'mi siidsáábbar, Anaarsá'mmla rõ / Anarásah rs, Kulttuurõhtõs AnarSämmiliih rõ, Anaarsáám kiõl õhtõs/ Anaráskieláservi, Sää'msuávtõs di Lää'ddjánnam sá'mmlai kõõskõsorganisaatio. Taimmká'dd áánnmõõžžást lij láá'ssen leammaž ouddvalmstõõli tuájjár'ttel noorrám ciálkálm di õõu'dab halltõspá'jest vuážžum ciálkálm. Taimmká'dd lij tuájstes áu'kkáám ÕM ooumažvuõiggádvuõttuávtõõzz vuála vuá'ppõõzz-uu'di á'sstobddimekaniism (EMRIP) vuá'ppõõzz-uu'di kommee'ntid. Kuull'ji vuáinlmõõžž di 3 § gu 9 § vue'zzest juákkjõ've.

E'tkkuum muttsi täávtõssán lij õõu'deed sá'mmlai jiõččmie'rreemvuõiggádvuõđ teáuddjummuž di pue'reed sá'mmlai kiõlás da kulttuu'res kuõskki jiõččvaaldásm da sää'mtee'gglä taimmjemõuldõõzzid. Láá'ssen täávtõssán lij teevvad ánn'jõžvue'kk jeá'rben ÕM ooumažvuõiggádvuõttkomitea õuldem naa'lin. Ooumažvuõiggádvuõttkomitea 1.2.2019 õlmstõttum rá'tkkummsi mie'ldd Lää'ddjánnam lij neu'rráám siviilvuõiggádvuõđid da poliittlaž vuõiggádvuõđid kuõskki õõlmás-suáppmõõžž sää'mtee'gglä vaal-logstõ'kke priimm'mõõžž kuõskki láittamaa'sšin. hyväksymistä koskevissa valitusasioissa. Komitea teá'ddii KP suáppmõõžžást Lää'ddjánnma seu'rrjeei õõlgtõemvuõđ tää'rkksted jeá'rben láá'jj 3 §:ff le'be nu't sarnnum sää'm-meá'rtee'lm sááj teevvmõššán čõõđted puk taarbseei tääimid cõggádvuõđ va'stteei vuõiggádvuõđneu'rnummuž juátkast. Komitea teá'ddii sá'mmlai jiõččmie'rreemvuõiggádvuõđ sáá'jes da õhttsažkáá'ddes vuázzlažvuõđ vue'zzest. Tán diõtt taimmká'dd jeá'rbi mie'ldd e'tkkad, što sää'mte'gglää'jj 3 § vaal-logstõ'kke mie'rkkummuž õuldõõzz oõdeet da sää'mtee'gglä vaal-logstõk noorát o'dđdest puõ'tti sää'mte'gglävalid valmstõõleen viõggást áárrai láá'jj vuá'dald. Árvtõõleen čuájtõõzz kõskkvuõđ vuáđđlækka da meerkõskksaid ooumažvuõiggádvuõttuáppmõõžžid vuõss-sájsi'žžen árvvtõõllmõõžž vuáđđan lij vuáđđlää'jj 22 § šeáttmõš, koon mie'ldd õõlmás vää'ld – á'te še láá'jjiõttei – álgg stanád vuáđđvuõiggádvuõđi da ooumažvuõiggádvuõđi teáuddjummuš.

Táimmkáá'dd vuázzlaž Juha Joona lij kuáđđam čornnei jurddi táimmkáá'dd e'tkķeem 3 §:ffe. Jee'res vue'zzin smiötldök lij õoutmiõllsaž. Táimmkáá'dd e'tkķõõzzi teáuddjeen Lää'ddjännam lää'jjsiõttummuž ärvvtõõlät pue'ttem täá'sstiáddu meeraikõskksai ooumažvuõiggádvuõttuáppmõõžžin da vä'lddem lokku meeraikõskksa vuõiggádvuõđ täá'zzest mõõnni láái ee'kķen šõddám oudásviikkmõõžž

Sää'mtee'gǧlää'jj lij kīččlõttum oõđeed ju'n ääi'jbi halltõspõõ'jin. Halltõsprograamm mie'ldd jue'tket tuáj sää'mtee'gǧlää'jj oõđummsen. Halltõsprograamm mie'ldd halltõs äänn äärvast da õõu'dad puki sä'mmlai da sää'mjoouki kīõl'laž da kulttuursaž vuõiggádvuõđi teáuddjummuž väá'ldde'l lokku meeraikõskksa suáppmõõžž.

Kõskksa e'tkķõõžž

Vaal-logstõ'kķe mie'rķķummuž kritee'r, vaal-logstõõgg raajjmõš da muuttásoocám

Vuõiggádvuõđ jionsted sää'mtee'gǧ vaalin kuõskki sä'mmlaž meá'rtel'm e'tkķeet mu'ttemnalla nu't, što kōõččmõš le'čči nu'tt-i oummu mie'rķķummsen sää'mtee'gǧ vaal-logstõ'kķe, le'be vuõiggádvuõđást jionsted da vuõiggádvuõđást ä'lǧǧed ee'ttķee'jen sää'mtee'gǧ vaalin. Paragraaffást jeät meártõõlči, ķeän älgg äá'nned takainalla sä'mmlí'žžen. Sä'mmlai vuõiggádvuõđ algmeeran jiočč meá'rted, ķii lij sä'mmlaž, le'be nu't sarnnum joukkidentifikaatio e'tkķeet raavummsen oõđee'l vaal-logstõ'kķe mie'rķķummuž objektiivlaid õudldõõžžid sää'mtee'gǧ priimee'l naa'lin. Vaal-logstõ'kķe völddmõõžž kritee'rid veidne'čed vuälläá'ttee'l lää'jj vuei'vääššlaž le'be nu't sarnnum kīõllkritee'r õõut puõlvvõõgg ougla mõõnniägga. Kīõllkritee'r vuällättmõš neelljad puõ'lvve va'sttad parafõsttum tá'vujännmallša sää'msuáppmõ'šše se'st õõnn'jid õhttsaž tá'vujännmallaž kritee'rid jionstemlogstõ'kķe völddmõõžžäst. Seamma paragraaffást jaukke'češ jee'resmiõllsažvuõđ da pannse'lvvtemvuõđ tuejjeem nu't sarnnum laplažkritee'r. Vaal-logstõk raajjčeš o'dđdest oõđuum vaal-logstõ'kķe mie'rķķummuž kritee'ri vuáđald.

E'tkķõõžž vaal-lu'vddkáá'dd norrõõžž veidnummsen di ođđ jioččna, soorčte'mes da sää'mtee'gǧ e'tkķõõžžäst nõõmeem muuttásoocám lu'vddkáá'dd altummsen vue'zzstes ra'vve'če sä'mmlai jioččmie'rreemvuõiggádvuõđ, juõ'kķ persoon vuõiggádvuõttstaan seammaäái'j suõjjee'l. Ođđ muuttásoocám lu'vddkáá'dd táimnje'či vuõssmõsân muuttásoocám täá'zzen vaal-logstõõgg kuõskki aa'sšin. Lu'vddkáá'dd tu'mmstõõgggin oõžžčeš muttáz äá'lmõš vaaldšemvuõiggsest, jõs tõõžž miõđat läittamláá'pp.

Õhttsažtáimjem- da sagstõõllámõõlgtõš

Šeáttmõõžž ve'rǧǧnii'kķi sagstõõllámõõlgtõõžžäst e'tkķeet oõđeemnalla õhttsažtáimjem- da sagstõõllámõõlgtõõšân. Oõlgtõõžž mõõntõõllámõõlgtummsin di sä'mmlai vuõiggádvuõđi lokku völddmõõžžäst ve'rǧǧnii'kķi táimjummsen šioťte'češ täá'rķben. Lää'jjet šioťte'češ jeá'rbi mie'ldd ve'rǧǧnii'kķi tááimid kuõskki sää'mkulttuur hue'neemkīõlddjest. Šioťtõõllmõõžž miárktõssân lij tiuddeed nu't sarnnum friij da -tiõttu vuáđđõõvi ouddmiásttmõõžž vuáđđjurddi šioťteem kaibbtõõžž.

Sää'mtee'gǧ vaal

Sää'mtee'gǧ vaalid kuõskki šeáttmõõžžid e'tkķeet vuáppámnalla jionstummuž hiálpem diõtt da soljvá'ttem diõtt. Vaal tááimteš õõudás páá'st páái'k le'be tááimte'e'l vaalá'sšškee'rj vaal-lu'vddkáá'dd i'lmtem päikka, káá'tt vuáitči lee'd ouddmiárkân jee'res pái'kķ-káá'ddest joo'tti vaalbuss. Vaalá'sšškee'rj vuáitči tááimted jiočč le'be doverná'stted nuu'bb oummu maaccted tõid. Juátkast rie'sšeš pái še vaalpeei'v jionstummuš juõ'kķ sää'mvuu'd káá'ddest, ko'st le'čči uu'ccmõsân õhtt jionstempái'kķ.

Jee'res e'tkkoōz

Lää'ssen taimmká'dd e'tkkad, što láä'jj miarktõsparagra'ffe láä'zste'čes čuajtõs sä'mmlai jiõčmie'rreemvuõiggadvuõ'tte, da što sää'mtee'gğ taimmvä'lddseättmõõžž viiggât oudâs.

Sää'mtee'gğ čiolgtõs e'tkķeet juátkast u'vddemnalla vuõ'i'gğgest ee'ttik-kádda. Sää'mtee'gğ tuâjaid, organisaatioid da taimmjummuž kuõskki asetõõzsu'vddemvä'lddvuõđ e'tkķeet jaukkeemnalla da šiõttõõllmõš čõõđtemnalla laa'jjin da sää'mtee'gğ tuâjjriášsmõõžžâst. Kue'httčue'đ vittlo máaimõsân tääimtem sää'mte'gğvaalin jiõnnvuõiggadvuõttnee'kk sä'mmla vuaitči juátkast tuejjeed alttõõzž sää'mteggâ tõn tuejjeem kuulli ää'sšest.

Sää'mte'gğláä'jj kooi-ne vue'zzin ju'n vuämmnam šiõttõõllmõõžž e'tkķeet še muđoi ân'jõžnalla oodēed. Tât kuâskk jeä'rben láä'jj kee'rjtuõ'll'jõõzž da tiilltää'rkstem kuõskki šeättmõõžžid. Sää'mte'gğ e'tkķeet láä'zstemnalla reäkkõslää'jj ve'rğgreäkkõõzžid kuõskki šiõttõõllmõ'sše.